

حرکت زیست بوم نوآوری جهاد دانشگاهی

به سوی شبکه سازی تخصصی و تجاری سازی مبتنی بر ارزش

در آستانه سالروز تشکیل جهاد دانشگاهی و همزمان با نام گذاری این مناسبت تحت شعار «جهاد دانشگاهی؛ اقتدار علمی در افق مقاومت»، ضرورت تقویت اقتصاد دانش بنیان و رفع موانع پیش روی فناوری های بومی بیش از گذشته در کانون توجه قرار گرفته است. در همین راستا و با هدف آسیب شناسی چرخه های سنتی پژوهش و توسعه فناوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد سازمان تجاری سازی فناوری و اشتغال دانش بنیان (ستفا)، بر تغییر جدی رویکرد از حمایت های عمومی و غیر تخصصی به هدایت مراکز رشد در راستای زنجیره ارزش تخصصی جهاد دانشگاهی تأکید کرد. وی از اجرای طرح هایی مانند شبکه سازی ساختاری، بازبینی مراکز کم پازده، راه اندازی سامانه جامع الکترونیکی و شتابدهی به حوزه های نوین فناوری، از جمله هوش مصنوعی، خبر داد.

گذار از گزارش های عملکردی به تحلیل های مسئله محور و ثروت آفرین

معاون نوآوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد ستفا با تأکید بر لزوم عبور از گزارش های عملکردی و کلیشه ای به سمت تحلیل های مسئله محور گفت: سنگ بنای اقتدار علمی و مقاومت اقتصادی در شرایط کنونی کشور، شناسایی دقیق مسائل واقعی صنعت و جامعه و تمرکز منابع بر حل چالش هایی است که بیشترین اهمیت و اثرگذاری ملموس را دارند.

وی با آسیب شناسی چرخه های سنتی پژوهش در دانشگاه ها افزود: ستفا جایگزین بخش پژوهش نیست؛ نقش این سازمان از زمانی آغاز می شود که یک ظرفیت علمی و فناورانه، آمادگی تبدیل شدن به محصول، کسب و کار و ارزش اقتصادی را پیدا کرده باشد.

کاظمی خالدي تصریح کرد: سازمان ستفا به عنوان حامی و پشتیبان نوآوری ها تلاش می کند پیوندی مستحکم میان فناوری های حاصل شده در جهاد دانشگاهی و جریان ارزش آفرینی در بازار برقرار کند. این معاونت در واقع پلی ارتباطی است که دانش فنی را به جوانان خلاق و ظرفیت های کارآفرینی متصل می کند تا فرایند تبدیل علم به ثروت در بستر اقتصاد دانش بنیان شتاب گیرد.

زنجیره ارزش تخصصی؛ مزیت رقابتی زیست بوم فناوری جهاد دانشگاهی

این مسئول با تشریح مأموریت ویژه و تفاوت ساختارهای نوآوری جهاد دانشگاهی با سایر پارک ها و مراکز رشد عمومی کشور خاطرنشان کرد: بسیاری از پارک های علم و فناوری کشور کارکردی عمومی دارند و نقش حمایتی گسترده ای ایفا می کنند؛ اما تمایز زیست بوم جهاد دانشگاهی در این است که ساختارهای آن در خدمت توسعه فناوری ها و تخصص های کاربردی خود جهاد دانشگاهی قرار دارند. وی ادامه داد: تبدیل دستاوردهای علمی به محصولات تجاری پایدار، نیازمند نوآوری های تکمیلی و شبکه ارتباطی قوی است. در این نقطه، مراکز نوآوری و رشد جهاد دانشگاهی به عنوان جریانی واسطه وارد عمل می شوند تا ریسک ورود به بازار برای شرکت های نوپا کاهش یابد. معاون نوآوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد ستفا یادآور شد: رویکرد مورد نظر ما، مکمل بودن همه اجزای زیست بوم و تبیین ظرفیت ویژه شبکه جهاد دانشگاهی است، نه مقایسه منفی با سایر پارک ها و مراکز رشد.

کارنامه شبکه؛ ۸۷۱۱ شغل مستقیم و ۶ همت فروش داخلی

پس از تبیین مزیت شبکه و پیش از ورود به اقدامات اجرایی سه گانه. در این جایگاه، آمار نقش سند و پشتوانه ای برای ادعای ظرفیت و مزیت رقابتی زیست بوم ایفا می کند و تکرار آن در بخش هوش مصنوعی ضروری نیست.

کاظمی خالدي با اشاره به گزارش رسمی سال ۱۴۰۴ گفت: شبکه نوآوری و فناوری جهاد دانشگاهی شامل ۳ پارک علم و فناوری و ۸۶۰ واحد فناور است که از میان آن ها، ۱۶۱ شرکت دانش بنیان و ۱۲۳ واحد خلاق فعالیت دارند.

به گفته وی، این واحدها تاکنون ۸۷۱۱ شغل مستقیم ایجاد کرده اند و مجموع فروش داخلی آن ها به حدود ۶ همت رسیده است. همچنین میزان صادرات این مجموعه ها بیش از ۱۱ میلیون دلار گزارش شده است.

گام های سه گانه در تحول ساختارهای فیزیکی و دیجیتال

کاظمی خالدي در تشریح اقدامات عملیاتی این معاونت، بر سه محور توسعه فیزیکی، کیفی و ساختاری تأکید کرد و گفت: رویکرد ما از اداره عمومی مراکز رشد به سمت استقرار و راهبری شرکت ها در زنجیره های ارزش تخصصی تغییر یافته است.

وی نخستین اقدام را «شبکه سازی ساختارها» در سه لایه واحدهای فناور، مراکز رشد و متخصصان جهاد دانشگاهی دانست. به گفته او، برگزاری نشست های «هم قدم» نیز به عنوان یکی از ابزارهای گفت و گو با مدیران مراکز و واحدهای فناور، برای شناسایی مسائل و اتصال آن ها به ظرفیت های حمایتی، تخصصی و بازار انجام شده است. معاون نوآوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد ستفا، اقدام دوم را بازبینی ساختاری و افزایش پویایی مراکز عنوان کرد و افزود: راه اندازی مراکز نوآوری تخصصی جدید با همکاری جهاد دانشگاهی واحد امیرکبیر، جهاد دانشگاهی واحد گیلان، جهاد دانشگاهی واحد سمنان، جهاد دانشگاهی واحد تربیت مدرس، پژوهشگاه رویان و مرکز ملی نخستین سانان «پرایما» با همکاری پارک فناوری پردیس، در همین مسیر دنبال شده است.

وی گفت: افزون بر این، در حوزه صنایع خلاق نیز مراکز مشترک با پارک ملی علوم و فناوری های نرم و صنایع فرهنگی در حال توسعه است.

تحول در نظام ارزیابی؛ شرط پذیرش، اتصال به زنجیره ارزش است

معاون نوآوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد ستفا با پذیرش انتقادات درباره پذیرش طرح های تکراری در گذشته تصریح کرد: معیارهای پذیرش شامل مسئله واقعی، بازار، توان تیم، قابلیت تجاری سازی و امکان قرارگرفتن در زنجیره ارزش تخصصی است؛ البته شرکت ها الزاماً شریک تجاری جهاد دانشگاهی نخواهند شد.

وی خاطرنشان کرد: آیین نامه ها در حال اصلاح هستند و استقرار شرکت ها با مصوبه اولیه شورای فناوری، تنها برای مدتی محدود مجاز خواهد بود. تمدید حضور نیز به اثبات کارآمدی و پیشرفت عملیاتی شرکت ها وابسته است.

تأمین زیرساخت های آزمایشگاهی و منتورینگ تخصصی

کاظمی خالدي درباره تأمین زیرساخت های فیزیکی و کارگاهی

توضیح داد: مراکز رشد بر اساس ظرفیت تخصصی خود عمل می کنند؛ برای نمونه، شرکت های مستقر در مرکز رشد پژوهشکده ابن سینا یا مرکز رشد گیلان به آزمایشگاه های پیشرفته دسترسی دارند. وی افزود: مرکز رشد گیاهان دارویی نیز با همکاری وزارت بهداشت، مجوزهای لازم را برای تبدیل نمونه ها به محصولات تجاری دریافت کرده است.

این مسئول، مزیت اصلی خدمات منتورینگ در جهاد دانشگاهی را حضور مستقیم متخصصان صنعتی و علمی دانست که تجربه فعالیت در نهادهای حاکمیتی و اخذ مجوزهای پیچیده را دارند و می توانند به عنوان مشاور در کنار شرکت ها قرار گیرند.

آسیب شناسی واقع بینانه توسعه مراکز رشد در شهرستان ها

معاون نوآوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد ستفا با ارائه تحلیلی از چالش های توسعه مراکز رشد در شهرستان ها گفت: برای توسعه ساختارهای نوآوری در استان ها و شهرستان ها نمی توان از یک الگوی یکسان استفاده کرد.

وی ادامه داد: نوع ساختار و خدمات باید بر اساس مزیت های نسبی، نیازهای اقتصادی و اجتماعی منطقه، ظرفیت نیروی انسانی و جایگاه آن در زنجیره های ارزش طراحی شود. در برخی مناطق، مرکز نوآوری تخصصی و در برخی دیگر، مدل های شبکه ای، خدمات مشترک یا پیوند میان اشتغال مهارتی و فناوری می تواند اثربخش تر باشد.

کاظمی خالدي افزود: مدل های ترکیبی اشتغال مهارتی و نوآوری اکنون به صورت آزمایشی در چند استان در حال اجراست تا در صورت موفقیت، به عنوان الگوی جایگزین توسعه یابد.

ورود به حوزه های نوین و شتابدهی هوش مصنوعی

وی به برنامه های ستفا در حوزه فناوری های نوظهور، از جمله هوش مصنوعی، اینترنت اشیا و زیست فناوری اشاره کرد و گفت: در حال حاضر، تلاش های گسترده ای برای برقراری ارتباط با بخش خصوصی و راه اندازی شتاب دهنده های تخصصی هوش مصنوعی در دست انجام است. به گفته کاظمی خالدي، واحدهای پژوهشی جهاد دانشگاهی نیز زیرساخت های آزمایشگاهی خود را در اختیار هسته ها و تیم های نوآور فعال در این حوزه ها قرار می دهند تا مسیر توسعه محصول و ورود به بازار برای آن ها هموارتر شود.

ترسیم سه راهبرد ستفا برای آینده

معاون نوآوری و راهبری پارک ها و مراکز رشد ستفا در پایان، چشم انداز برنامه های راهبردی این معاونت را در سه بخش خلاصه کرد:

۱. توسعه ورودی اکوسیستم و جذب نخبگان: توانمندسازی دانشجویان پیش از ورود به فضای کسب و کار، با هدف کاهش احتمال شکست و شناسایی نیروهای متخصص.
۲. ارتقای کیفی خدمات و اصلاح فرایندهای ساختاری: بهینه سازی عملکرد شوراهای فناوری، کاهش زمان فرایند پذیرش تا رشد و تغییر رویکرد مدیریت مراکز رشد به سمت راهبری تخصصی.
۳. تقویت شبکه سازی ملی و هم افزایی فرامنطقه ای: بهره گیری از شبکه کشوری جهاد دانشگاهی برای ایجاد ارزش افزوده ملی و تقویت تعامل با نهادهای سیاست گذار و حاکمیتی.